

UDK: 004.056

Xusanboy N. SULTONOV,

Mustaqil tadqiqotchi, Namangan davlat universiteti, Namangan, O'zbekiston

E-mail: abdullohtursunov1991@gmail.com, ORCID: 0009-0002-9910-6835

RAQAMLI JAMIYATDA YOSHLAR JINOYATCHILIGINI OLDINI OLIHNING AKSIOLOGIK ASOSLARI

Annotatsiya

Mazkur maqolada raqamli jamiyat sharoitida yoshlar jinoyatchiligining oldini olish masalasi aksiologik nuqtayi nazardan tahlil qilinadi. Profilaktika faoliyati faqat huquqiy taqiq, nazorat va jazo qo'rquvi tizimi sifatida emas, balki shaxsning qadriyatlar tuzilmasiga yo'naltirilgan ma'naviy-tarbiyaviy jarayon sifatida talqin etiladi. Maqolada raqamli muhitda qadriyatlarni uzatish an'anaviy institutlaridan algoritmik va tarmoqli agentlarga o'tish, qadriyatlar plyuralizmi sharoitidagi normativ noaniqlik hamda anomiya holatining yoshlar deviasiyasiga ta'siri asoslanadi.

Kalit so'zlar: Aksiologiya, yoshlar jinoyatchiligi, profilaktika, raqamli jamiyat, qadriyatlar tizimi, anomiya, ijtimoiylashuv, ma'naviy mo'ljall, huquqiy ong, ijtimoiy nazorat.

АКСИОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ МОЛОДЁЖНОЙ ПРЕСТУПНОСТИ В ЦИФРОВОМ ОБЩЕСТВЕ

Аннотация

В статье вопрос предупреждения молодёжной преступности в условиях цифрового общества анализируется с аксиологических позиций. Профилактическая деятельность интерпретируется не только как система правовых запретов, контроля и страха наказания, но и как смыслообразующий воспитательный процесс, направленный на ценностную структуру личности. Обосновываются переход от традиционных институтов трансляции ценностей к алгоритмическим и сетевым агентам, нормативная неопределённость в условиях ценностного плюрализма, а также влияние состояния аномии на девиантность молодёжи.

Ключевые слова: Аксиология, молодёжная преступность, профилактика, цифровое общество, система ценностей, аномия, социализация, смысловой ориентир, правовое сознание, социальный контроль.

AXIOLOGICAL FOUNDATIONS OF PREVENTING YOUTH CRIME IN A DIGITAL SOCIETY

Annotation

This article analyses the prevention of youth crime in a digital society from an axiological perspective. Preventive activity is interpreted not merely as a system of legal prohibitions, surveillance and fear of punishment, but as a meaning-generating educational process directed at the value structure of the personality. The study substantiates the shift from traditional institutions of value transmission to algorithmic and network agents, the normative uncertainty produced by value pluralism, and the impact of anomie on youth deviance.

Key words: Axiology, youth crime, prevention, digital society, value system, anomie, socialisation, meaning-orientation, legal consciousness, social control.

Kirish. Zamonaviy jamiyatda jinoyatchilikning oldini olish masalasi an'anaviy kriminologik va huquqiy doiradan chiqib, tobora chuqurroq falsafiy-aksiologik mazmun kasb etmoqda. Bunga sabab shundaki, raqamli transformatsiya nafaqat huquqbuzarlikning texnik vositalari va shakllarini o'zgartirdi, balki shaxsning qadriyatlar tuzilmasi shakllanadigan ijtimoiy makonning o'zini qayta qurdi. O'zbekiston Respublikasida aholining sezilarli qismini yoshlar tashkil etar ekan, ularning qadriyat mo'ljallari jamiyatning kelajakdagi axloqiy va huquqiy holatini bevosita belgilaydi. "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonun hamda "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida amalga oshirilayotgan islohotlar yoshlarning ta'lim, mehnat va ijtimoiy faollik imkoniyatlarini kengaytirdi; ayni paytda raqamli muhitning tez kengayishi yosh avlodning ijtimoiylashuv jarayonida yangi, oldindan bashorat qilish qiyin bo'lgan omillarni yuzaga keltirdi. Yoshlar jinoyatchiligining oldini olish tizimi tarixan uch paradigma orqali rivojlangan. Birinchi paradigma – repressiv yondashuv bo'lib, unda profilaktika jazo qo'rquvi, nazorat kuchayishi va huquqbuzarlikni aniqlash samaradorligi orqali ta'minlanadi. Ikkinchi paradigma – situatsion-tuzilmaviy yondashuv bo'lib, u jinoyat sodir etish imkoniyatini kamaytirishga, xavfli muhitni o'zgartirishga va

ijtimoiy-iqtisodiy omillarni yaxshilashga qaratilgan. Uchinchi paradigma – aksiologik yondashuv bo'lib, u shaxsning huquqbuzarlikdan tiyilishini tashqi to'siq emas, ichki qadriyat tanlovi belgilashi kerak degan tezisga tayanadi. Mazkur maqolada aynan uchinchi yondashuv rivojlantiriladi, chunki raqamli muhitda birinchi ikki paradigmanning samaradorligi obyektiv sabablarga ko'ra pasayadi: kibermakonda nazoratning to'liqligini ta'minlash texnik jihatdan cheklangan, huquqbuzarlik imkoniyatini butunlay yopish esa amalda mumkin emas. Anonimlik, transchegaraviylik, harakat va oqibat o'rtasidagi masofa hamda jabrlanuvchi bilan bevosita hissiy aloqaning yo'qligi jazo qo'rquvining ta'sir kuchini sezilarli darajada susaytiradi. Bunday sharoitda huquqbuzarlikdan tiyilishning eng barqaror manbai shaxsning ichki e'tiqodi bo'lib qoladi. Aksiologiya – qadriyatlar haqidagi falsafiy ta'limot sifatida – bu masalani tahlil qilish uchun zaruriy kategorial apparatni beradi. Qadriyat inson faoliyatining maqsad qo'yish, tanlov qilish va baholash mexanizmini tashkil etuvchi ma'naviy tuzilma bo'lib, u normadan farqli o'laroq tashqaridan majburlanmaydi, balki ichkaridan qabul qilinadi. Norma "nima taqiqlangan?" degan savolga javob bersa, qadriyat "nima uchun bu men uchun muhim?" degan savolga javob beradi. Aynan shu farq

profilaktik faoliyatning ikki xil mantiqini belgilaydi: birinchisi qo'rquv orqali, ikkinchisi ma'no orqali ish ko'radi. Emil Dyurkgeymning anomiya konsepsiyasi mazkur muammoning klassik nazariy asosini tashkil etadi: jamiyat tez o'zgarayotgan, eski normativ tizim o'z ta'sirini yo'qotgan, yangisi esa hali mustahkamlanmagan davrda shaxs xulq-atvorini tartibga soluvchi ma'noviy mo'ljallar zaiflashadi va devyatsiya ehtimoli ortadi. Raqamli jamiyat mazkur holatni bir necha bor kuchaytiradi, chunki unda qadriyatlarni uzatishning an'anaviy institutlari – oila, mahalla, maktab, ustoz-shogird munosabati – global axborot oqimi, algoritmik tavsiya tizimlari va tarmoq jamoalari bilan raqobatga kirishadi. Zigmunt Baumanning suyuq zamonaviylik konsepsiyasi bu jarayonni barqaror identiklikning parchalanishi, uzoq muddatli majburiyatlarning qadsizlanishi va hayot loyihasining qisqa muddatli epizodlarga bo'linishi sifatida tavsiflaydi. Yosh avlod uchun bu holat ayniqsa sezilarli: tezkor natija, oson daromad va bir zumlik e'tirof madaniyati mehnat, sabr va bosqichma-bosqich yutuq kabi an'anaviy qadriyatlarni siqib chiqarish xavfini tug'diradi. Aynan shu aksiologik siljish raqamli firibgarlik, noqonuniy daromad sxemalari va "oson pul" va'dasi bilan bog'liq huquqbuzarliklarga jalb etilishning ma'noviy zaminini hosil qiladi. Muhim jihat shundaki, yoshlarning raqamli jinoyatchilikka jalb etilishi ko'pincha ongli kriminal niyat natijasi emas, ma'noviy mo'ljalning noaniqligi, oqibatni tasavvur qila olmaslik va o'z harakatiga axloqiy baho bera olmaslik natijasidir. Amaliyot ko'rsatishicha, yoshlarning bir qismi to'lov kartasini uchinchi shaxsga berish, o'z nomiga elektron hamyon ochib berish yoki noma'lum tranzaksiyalarda vositachilik qilish kabi harakatlarni jinoyat sifatida idrok etmaydi. Bu esa muammoning huquqiy savodsizlik bilan bir qatorda aksiologik dezorientatsiya bilan ham bog'liqligini tasdiqlaydi. Yana bir muhim jihat – raqamli muhitda axloqiy baholashning neytrallashuvidir. Ekran vositachiligi harakat bilan uning insoniy oqibati o'rtasida psixologik masofa hosil qiladi va bu masofa empatiyani susaytiradi; natijada jabrlanuvchi shaxs emas, mavhum "akkaunt" yoki "raqam" sifatida idrok etiladi.

Adabiyotlar tahlili. Mavzuga aloqador o'zbek tadqiqotlari orasida A. Abdullayevning fuqarolik jamiyatini shakllantirish davrida yoshlar huquqiy madaniyatini yuksaltirishga bag'ishlangan tadqiqoti muhim ahamiyatga ega. Muallif huquqiy madaniyatni huquqiy bilim, munosabat va faollik birligi sifatida talqin qilib, uni fuqarolik jamiyati institutlarining barqaror faoliyati bilan bog'laydi [1]. Tadqiqotning muhim jihati shundaki, huquqiy madaniyat faqat qonunni bilish darajasi emas, balki shaxsning huquqqa qadriyatli munosabati va huquqiy faollikka tayyorligi bilan izohlanadi. Biroq unda raqamli muhitning aksiologik ta'siri, algoritmik vositachilik va anonimlik sharoitidagi qadriyat deformatsiyasi alohida tadqiq etilmagan.

A. Eshqobilov va F. G'aniyevning profilaktika inspektorlarining kiberjinoyatchilikni oldini olish faoliyatiga bag'ishlangan tadqiqotida huquqbuzarliklar profilaktikasining institutsional mexanizmlari tahlil qilinadi [3]. Mualliflar raqamli jinoyatchilikning transchegaraviy xususiyati an'anaviy hududiy profilaktika tamoyillarini yangilashni talab etishini asoslaydi. Shu bilan birga, tadqiqot asosan tashkiliy-taktik jihatlariga qaratilgan bo'lib, profilaktik ta'sirning shaxs qadriyatlari tizimiga ta'sir mexanizmi yetarlicha ochilmagan.

S. Ergashbaevning uzluksiz ta'lim tizimi orqali yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini rivojlantirishga oid tadqiqoti mazkur masalaning ma'naviy-aksiologik jihatini yoritishda muhim manba hisoblanadi [2]. Shuningdek, M. M. Mirzaolimjon o'g'li va E. Turdiyev Yangi O'zbekiston ta'lim siyosati va universitetlarning yangi modellarini tahlil qilib, oliy

ta'limni shaxsning fuqarolik va axloqiy shakllanishiga xizmat qiluvchi ijtimoiy institut sifatida baholaydi [5].

Mazkur tadqiqotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, milliy ilmiy adabiyotlarda yoshlar huquqbuzarligining huquqiy-pedagogik, tashkiliy va ma'naviy jihatlarini o'rganilgan bo'lsa-da, huquqbuzarlikdan tiyilishning ichki manbai sifatida qadriyatlar tizimining shakllanishi, ayniqsa raqamli muhit sharoitida, mustaqil falsafiy muammo sifatida yetarlicha tadqiq etilmagan. Ushbu maqola aynan mazkur ilmiy bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu maqolada yoshlar jinoyatchiligining oldini olish masalasini bir vaqtning o'zida aksiologik, ijtimoiy-tuzilmaviy va institutsional hodisa sifatida o'chish maqsadida o'zaro to'ldiruvchi metodlar majmui qo'llanildi. Avvalo, aksiologik tahlil yetakchi metod sifatida ishlatilib, uning yordamida hayot va inson qadri, mehnat, halollik, adolat, mas'uliyat, ishonch va ma'noli istiqbol qadriyatlarining shaxs xulq-atvorini tartibga solishdagi normativ maqomi aniqlandi; shu asosda qadriyat tashqi taqiqning muqobili emas, uning ichki asosi ekanligi ko'rsatildi. Dialektik metod qadriyatlar barqarorligi bilan ularning tarixiy o'zgaruvchanligi, milliy va umuminsoniy qadriyatlar nisbati, erkin tanlov bilan ijtimoiy majburiyat, individual manfaat bilan jamoa manfaati o'rtasidagi ziddiyat va bog'lanishlarni ochishga xizmat qildi; bu usul profilaktikani statik chora-tadbirlar to'plami emas, uzluksiz ma'noviy muzokara jarayoni sifatida talqin qilish imkonini berdi. Tizimli-strukturaviy metod aksiologik profilaktikaning kognitiv, emotsional, motivatsion, xulq-atvor va ijtimoiy komponentlarini yagona tizimga birlashtirish hamda ularning o'zaro ta'sirini izohlash uchun qo'llanildi. Ijtimoiy-falsafiy tahlil doirasida Emil Dyurkgeymning anomiya konsepsiyasi, Travis Xirshining ijtimoiy bog'lanish nazariyasi va Zigmunt Baumanning suyuq zamonaviylik g'oyasi raqamli muhitdagi yoshlar devyatsiyasi masalasiga tatbiq etilib, normativ noaniqlik, ijtimoiy bog'lanish zaiflashuvi va identiklik beqarorligi omillari ajratildi. Qiyosiy-falsafiy metod Shalom Shvarts va Ronald Inglsart konsepsiyalarini qiyoslash orqali qadriyatlarining universal tuzilmasi va ularning ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar ta'siridagi dinamikasi o'rtasidagi nazariy farqni aniqlashga xizmat qildi. Germenevtik metod milliy huquqiy hujjatlardagi qadriyat kategoriyalarini – inson qadri, ijtimoiy adolat, mas'uliyat va birdamlik g'oyalarini – tor yuridik mazmundan tashqarida, ularning tarbiyaviy maqsadi va insoniy natijasi bilan birga talqin qilishda qo'llanildi. Fenomenologik yondashuv yoshlarning raqamli tajribasini ichkaridan tavsiflashda, xususan anonimlik holatida axloqiy baholashning susayishi va oqibat idrokining zaiflashuvini ochishda ishlatildi. Subyekt-faoliyatli yondashuv yoshlarni profilaktik ta'sirning obyektini emas, o'z qadriyatlar tizimini faol quruvchi subyekt sifatida ko'rish imkonini berdi.

Tahlil va natijalar. Tadqiqot natijasida raqamli jamiyatda yoshlar jinoyatchiligining oldini olishning oltita o'zaro bog'langan aksiologik asosidan iborat konseptual model shakllantirildi. Birinchi asos – hayot va inson qadriyatining ustuvorligi bo'lib, u raqamli munosabatda ham qarshi tomon mavhum akkaunt emas, real inson ekanini anglashni taqozo etadi; aynan mazkur qadriyat depersonalizatsiya va empatiyaning susayishiga qarshi asosiy axloqiy to'siq vazifasini bajaradi. Ikkinchi asos – mehnat va halol daromad qadriyati bo'lib, u tezkor va oson boyish madaniyatiga muqobil ma'noviy mo'ljal beradi; amaliyot ko'rsatishicha, raqamli firibgarlikka jalb etilgan yoshlarning sezilarli qismi aynan mehnat va natija o'rtasidagi bog'liqlik haqidagi tasavvurning deformatsiyasi natijasida huquqbuzarlik yo'liga kiradi. Uchinchi asos – mas'uliyat qadriyati bo'lib, u shaxsning o'z harakati oqibati uchun javobgarlikni anonimlik sharoitida ham

qabul qilishini nazarda tutadi; bu yerda mas'uliyat tashqi javobgarlikdan farqlanadi, chunki u nazorat mavjudligiga bog'liq emas. To'rtinchi asos – adolat qadriyati bo'lib, u ikki yo'nalishda ishlaydi: bir tomondan yoshlar o'z harakatini adolat mezonini bilan baholashi, ikkinchi tomondan jamiyat va davlat institutlari ularga nisbatan adolatli munosabatda bo'lishi lozim; adolatsizlik tajribasi huquqbuzarlikni oqlashning eng keng tarqalgan psixologik mexanizmiga aylanadi. Beshinchi asos – ishonch qadriyati bo'lib, u yoshlarning oila, ta'lim muassasasi va huquqni muhofaza qiluvchi organlar bilan munosabatining sifatini belgilaydi; ishonch yuqori bo'lganda huquqbuzarlik holatida yoshlar yashirinish emas, murojaat qilish strategiyasini tanlaydi va bu jinoyatning yashirin qismini qisqartiradi. Oltinchi asos – ma'noli hayot istiqboli bo'lib, u shaxsning uzoq muddatli maqsadga egaligini, o'z kelajagini ko'ra bilishini va bugungi tanlovni ertangi natija bilan bog'lay olishini anglatadi; istiqbolsizlik hissi esa impulsiv va xavfli xulq-atvorning eng kuchli bashoratchilaridan biridir. Tadqiqotning ikkinchi natijasi ushbu qadriyatlarning ijtimoiylashuv institutlari o'rtasida funksional taqsimlanishini aniqlashdan iborat bo'ldi: oila birlamchi axloqiy mo'ljali va ishonch tajribasini beradi, ta'lim tizimi tanqidiy tafakkur va huquqiy ongning rivojlaniradi, mahalla ijtimoiy nazorat va qo'llab-quvvatlash funksiyasini bajaradi, huquqni muhofaza qiluvchi organlar norma chegarasi va oqibat haqidagi aniq tasavvurni shakllantiradi, mehnat jamoasi esa halol daromad tajribasini beradi.

Muhokama. Muhokama doirasida Shalom Shvarts va Ronald Inglehartning qadriyatlar haqidagi konsepsiyalari yoshlar jinoyatchiligining aksiologik profilaktikasi masalasida produktiv nazariy polemika hosil qiladi. Shvartsning umuminsoniy qadriyatlar nazariyasi barcha madaniyatlarda takrorlanadigan o'nta asosiy qadriyat turini ajratadi va ularning doiraviy tuzilmada joylashishini, ya'ni ayrim qadriyatlarning o'zaro mos, ayrimlarining esa strukturaviy jihatdan ziddiyatli ekanini asoslaydi [4]. Uning nuqtayi nazaridan xavfsizlik, konformizm va an'ana qadriyatlari bir qutbni, gedonizm, stimulyatsiya va hokimiyat qadriyatlari esa qarama-qarshi qutbni tashkil etadi; shaxsning normativ xulq-atvori mazkur strukturada qaysi qutbning ustunlik qilishiga bog'liq. Yoshlar profilaktikasiga tatbiq etilganda bu model aniq amaliy natija beradi: agar deviatziya xavfi o'zini namoyish etish, hokimiyat va tezkor lazzat qadriyatlarining ustunligi bilan bog'liq bo'lsa, profilaktik ta'sir taqiqni kuchaytirish emas, muqobil qutbdagi

qadriyatlarni – mas'uliyat, xayrixohlik va an'anaviy birdamlikni – jozibador qilish orqali samarali bo'ladi. Shvarts modelining kuchli tomoni uning universalligi va o'lchanuvchanligidir. Inglehart esa qadriyatlar tuzilmasini nisbatan barqaror antropologik doimiylik sifatida emas, ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarning hosilasi sifatida ko'radi va avlodlararo qadriyat siljishi nazariyasini ilgari suradi [6]. Uning fikricha, moddiy xavfsizlik ta'minlangan sharoitda ulg'aygan avlodlar o'z-o'zini ifodalash, avtonomiya va erkinlik qadriyatlariga, iqtisodiy noaniqlik sharoitida ulg'aygan avlodlar esa xavfsizlik va tartib qadriyatlariga ustunlik beradi. Inglehart mantiqidan kelib chiqib, yoshlar deviatziyasini qadriyatlarni to'g'ri tanlashni o'rgatish orqali emas, avvalo iqtisodiy va ijtimoiy noaniqlikni kamaytirish orqali oldini olish lozim bo'ladi: qadriyat o'zgarishi tarbiyaviy ta'sirning emas, hayot sharoitining funksiyasidir. Bahsning mohiyati shundan iboratki, Shvarts qadriyatni nisbatan mustaqil ma'noviy tuzilma deb bilsa, Inglehart uni ijtimoiy shart-sharoit hosilasi deb hisoblaydi; birinchisi tarbiyaviy aralashuvning imkoniyatini kengaytirsa, ikkinchisi uning chegarasini ko'rsatadi. Bizning fikrimizcha, mazkur qarama-qarshilik mutlaq emas: aksiologik profilaktika samarali bo'lishi uchun ma'noviy ta'sir bilan ijtimoiy-iqtisodiy shart-sharoitni yaxshilash chora-tadbirlari birga olib borilishi kerak. Yoshga munosib ish o'rni, adolatli daromad imkoniyati va ijtimoiy liftning ochiqligi bo'lmasa, halol mehnat qadriyati haqidagi targ'ibot deklarativ bo'lib qoladi va sinizmi kuchaytiradi. Aksincha, faqat iqtisodiy chora-tadbirlar bilan cheklanish ham yetarli emas, chunki moddiy farovonlik o'z-o'zidan axloqiy mo'ljalni shakllantirmaydi. Xirshining ijtimoiy bog'lanish nazariyasi mazkur sintez uchun oraliq bo'g'in beradi, chunki u shaxsning oila, ta'lim va jamoa bilan real bog'lanishini qadriyat va sharoit o'rtasidagi vositachi omil sifatida ko'rsatadi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari raqamli jamiyatda yoshlar jinoyatchiligining oldini olishni faqat huquqiy taqiqlar, nazorat mexanizmlari va jazo qo'rquvi doirasida tushuntirish yetarli emasligini ko'rsatdi. Kibermakonda nazoratning obyektiv chegaralari mavjud ekan, huquqbuzarlikdan tiyilishning eng barqaror manbai shaxsning ichki qadriyat tanlovi bo'lib qoladi. Ishlab chiqilgan olti asosli model – hayot va inson qadri, mehnat va halol daromad, mas'uliyat, adolat, ishonch hamda ma'noli hayot istiqboli – mazkur tanlovni belgilovchi aksiologik zaminni ochib beradi.

ADABIYOTLAR

1. Abdullayev A. Fuqarolik jamiyatini shakllantirish davrida yoshlar huquqiy madaniyatini yuksaltirish muammolari // O'zbekiston Milliy universiteti xabarları (ACTA NUUZ). – Toshkent, 2023. – № 1/5. – B. 45–47.
2. Ergashbaev S. O'zbekiston sharoitida uzluksiz ta'lim tizimi orqali yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini rivojlantirish // Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами. – 2025. – Т. 1, № 1. – B. 314–316.
3. Eshqobilov A., G'aniyev F. Profilaktika inspektorlarining kiberjinoyatchilikni oldini olish faoliyati // Central Asian Journal of Education and Innovation. – 2025. – № 11. – B. 145–150.
4. Schwartz S. H. An Overview of the Schwartz Theory of Basic Values // Online Readings in Psychology and Culture. – 2012. – Vol. 2, No. 1. – Art. 11. – DOI: 10.9707/2307-0919.1116.
5. Mirzaolimjon o'g'li M. M., Shohbozbek E. Yangi O'zbekistonning ta'lim siyosati va universitetlarning yangi modellari // Pedagogik islohotlar va ularning yechimlari. – 2025. – Т. 16, № 1. – B. 325–328.
6. Inglehart R. Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic, and Political Change in 43 Societies. – Princeton: Princeton University Press, 1997. – 453 p.
7. Hirschi T. Causes of Delinquency. – Berkeley: University of California Press, 1969. – 309 p.
8. Bauman Z. Liquid Modernity. – Cambridge: Polity Press, 2000. – 228 p.
9. Ergashbayev S. Uzluksiz ta'lim tashkil etish orqali yoshlarning ma'naviy-falsafiy dunyoqarashini yuksaltirish // Bulletin of Contemporary Researches: Multidisciplinary. – 2025. – Vol. 1, № 1. – P. 10–13.
10. Beck U. Risk Society: Towards a New Modernity. – London: SAGE Publications, 1992. – 260 p.